

Oppmannsrapport etter fellessensur i Vestland

Sentralt gitt skriftlig eksamen

NOR0218 og NOR0219

10. årstrinn 2026

Bergen 24. juni 2026

Ole Wichstad, oppmann i norsk i Vestland

Innledning

Oppmannsgruppen bestående av Randi Hole Styve, Halvor Sverkeli, Madeleine Henriksson og Ole Wichstad har deltatt på forhåndssensuren på Gardermoen 28. – 29. mai, hatt ansvaret for sensorskoleringen i Bergen 1. juni og ledet fellessensuren 18. juni. Rapporten bygger på innspill, kommentarer og drøftinger fra disse samlingene, spesielt fra sensorskoleringen. Fra Vestland deltok 60 sensorer på sensorskoleringen og fellessensuren. Blant sensorene var det 15 som var med for første gang og ytterligere 15 som var med for andre gang. Resten av sensorkorpset var erfarne sensorer som har vært med en del ganger. Det er en bevisst tanke om at det skal være en viss fornyelse blant sensorene slik at flest mulig skoler får tilgang til vurderingskompetansen som slike sensoroppdrag medfører.

Fellessensur og lokale skoleringer

Den lokale sensorskoleringen i Bergen ble gjennomført på Scandic Ørnen i Bergen sentrum. Gjennomføringen av sensorskoleringen skjedde etter samme mønster som forhåndssensuren. Vi startet med en kort orientering om dagens innhold. Deretter brukte vi presentasjonen fra Utdanningsdirektoratet som også ble vist på forhåndssensuren. Vi kommenterte oppgavene i NOR0218 og NOR0219. Videre gjennomgikk vi vurderingsmatrisen slik at nye sensorer ble gjort kjent med dette verktøyet. Mesteparten av kursdagen gikk naturlig nok til lesing, diskusjon og vurdering av elevtekster i sensorgruppene. Dagen ble organisert slik at vi leste to tekster på hovedmål NOR0218 og to tekster på sidemål NOR0219. De ulike gruppene ble tildelt vurderingsansvar for forskjellige oppgavesvar, og gruppene gjorde vurderinger i plenum basert på vurderingskriteriene. I etterkant gjorde vi oppsummeringer med kommentarer fra fagnemnden utarbeidet i forhåndssensuren. På denne måten ville vi sikre en felles tolkningspraksis i sensorkorpset.

På forhåndssensuren vurderte man åtte besvarelser, mens på den lokale skoleringen hadde vi valgt ut fire besvarelser. Det var tekstene A og D (NOR0218) og tekstene F og H (NOR0219). Imidlertid var det spesielt en besvarelse som vakte diskusjon og kanskje en del forvirring. Tekst F ble på forhåndssensuren vurdert til karakter 5, og individuell karaktersetting var ganske sprikende. Slik var det også på sensorskoleringen i Bergen. Her varierte

karakterforslagene fra karakter 2 til karakter 6, utrolig nok. Et slikt stort sprik kan nok skyldes at det var en del uerfarne og usikre sensorer, men desto viktigere er det å gi en tydelig pekepinn på nivået på de ulike karakterene. De fleste sensorene innstilte denne besvarelsen på karakter 4 (31 sensorer) og 7 sensorer foreslo karakter 5. Vi merket at det var en del frustrasjon og usikkerhet knyttet til at denne besvarelsen ble vurdert til karakter 5. «Er dette nivået for karakter 5?» ble det spurt. Flere sensorer uttrykte forvirring for hvor en skal sette nivået for karakter 5. Oppmannsgruppen refererte til vurderingskommentarene fra forhåndssensuren, men fremdeles var det forvirring og til dels misnøye med at denne besvarelsen ble vurdert til karakter 5. På fellessensuren var det flere som nevnte at vurderingen av denne elevbesvarelsen på sensorskoleringen påvirket deres vurderinger av senere besvarelser. Kanskje de var litt mildere i vurderingen enn de ellers ville vært. Kort oppsummert: Dette var en besvarelse som vakte mye diskusjon, og det er jo bra, men samtidig en del forvirring. Ble besvarelsen korrekt vurdert på forhåndssensuren?

Under følger en kort oppsummering av fordelingen av karakterforslagene til de ulike besvarelsene, både individuelle karakter og gruppekarakterer.

Tekster NOR0218

Tekst A (karakter 3 på forhåndssensur)

Gruppekarakterer: Ti grupper foreslo karakter 3, fem grupper foreslo karakter 4

Individuelle karakterer: 32 sensorer foreslo karakter 3, 19 sensorer foreslo karakter 4

Tekst D (karakter 6 på forhåndssensur)

Gruppekarakterer: Ni grupper foreslo karakter 5, fem grupper foreslo karakter 6.

Individuelle karakterer: Tre sensorer foreslo karakter 4, 27 sensorer foreslo karakter 5, 20 sensorer foreslo karakter 6.

Tekster NOR0219

Tekst F (karakter 5 på forhåndssensur)

Gruppekarakterer: En gruppe foreslo karakter 3, 13 grupper foreslo karakter 4. Ingen grupper foreslo karakter 5.

Individuelle karakterer:

En sensor: Karakter 2

11 sensorer: Karakter 3

31 sensorer: Karakter 4

7 sensorer: Karakter 5

En sensor: Karakter 6

Tekst H (karakter 2 på forhåndssensur)

Gruppekarakterer: 13 grupper foreslo karakter 2, en gruppe foreslo karakter 3

Individuelle karakterer: En sensor foreslo karakter 1, 38 sensorer foreslo karakter 2, ni sensorer foreslo karakter 3.

Når det gjelder fellessensuren, var det få faglige tilbakemeldinger derfra. Både på sensorskoleringen og fellessensuren var det faktisk ingen tilbakemeldinger på oppgavene hverken på hovedmål eller sidemål. Jeg kommer tilbake til omtale av oppgavene senere. Oppmannsgruppen veiledet sensorparene som ville ha vår vurdering på besvarelser de var usikre på. Fellessensuren forløp forresten problemfritt. I år var det mindre trykk enn tidligere på oppmannskontoret fra sensorer som ønsket vurderinger på elevbesvarelser. Vi var langt fra arbeidsløse, men litt roligere enn det pleier å være. Medlemmene i oppmannsgruppen tok seg tid til å samtale med en del av sensorgruppene og gav råd og veiledning. Spesielt de nye sensorene gav uttrykk for at dette var nyttig. Flere av sensorene sa at de hadde lært mye, spesielt etter sensorskoleringen.

Oppmannsgruppen gjorde en uhøytidelig undersøkelse på sensorskoleringen i etterkant for å få en tilbakemelding fra sensorene i hvilken de hadde hatt nytte av kursdagen. Undersøkelsen ble gjennomført i menti.com uten kommentarer fra sensorene. Vi brukte graderingen fra 1 til 6 der 6 var høyeste nivå. Åtte sensorer gav 6, 25 sensorer gav 5, og 9 sensorer gav 4. Dette var på slutten av dagen. Noen av deltakerne hadde allerede reist for å rekke fly eller båt hjem, men uansett forteller vel undersøkelsen at de fleste følte de hadde god nytte av sensorskoleringen og at erfaringene kom godt med i det videre vurderingsarbeidet.

Veiledningsmateriellet

Med veiledningsmateriellet tenker jeg på det som sensorene har til rådighet av verktøy i sensorarbeidet, og det er eksamensveiledningen med vurderingsmatrisen. Sensorene, både erfarne og nye, er godt kjent med eksamensveiledningen og informasjonen en finner der. Vurderingsmatrisen virker å være godt innarbeidet blant sensorene, også de nye, og de forteller at kriteriene brukes på skolene i vurderingsarbeidet i den daglige undervisningen. Dette er det generelle inntrykket når vi prater med sensorene.

Eksamensoppgavene

Oppgave 1 har som formål å teste kandidatenes lesekompetanse. I NOR0218 har kandidatene svart ganske godt på disse oppgavene. Det vises god forståelse for begrepet «formål» i oppgave 1a, og de fleste svarer greit i oppgave 1b på hvorfor Kristin Lavransdatter fremdeles er aktuell i dag. Oppgave 1c er litt mer innfløkt, og det forventes at kandidatene har forståelse for fagbegreper som for eksempel «virkemidler». Det viser seg at elevene har fått øve seg på å besvare samtlige oppgavebestillinger. Det har tidligere år vært en del slurv fra kandidatene med dette, men dette er bedre i år. Imidlertid er det ganske mange som er usikre på hva et virkemiddel er, og det forveksles en del mellom virkemidlene sammenligning, metafor og besjeling. Et tips til lærerne i undervisningen er jo nettopp å arbeide med grunnleggende begreper i norskfaget. For øvrig er det spennende at fagnemnden lager oppgaver til klassisk litteratur som Sigrid Undset, og i fjor ble Henrik Ibsen hedret med sin tilstedeværelse i eksamenssettet. Kanskje Knut Hamsun eller Amalie Skram er de neste til neste års eksamen?

Generelt er det oppmannsgruppens inntrykk at det er en god spredning i skrivevalg i oppgave 2 både på hovedmål og sidemål. En positiv erkjennelse er at de aller, aller fleste kandidater har skrevet ganske mye. Det virker derfor som at oppgavene har inspirert kandidatene til å skrive og at de har hatt tanker om emnene i oppgavene. Dette må være en styrke ved årets oppgaver. Oppgave 2A i NOR0218 er kanskje en gjenganger på eksamen: «Skriv en tekst der du reflekterer over hvordan språklig variasjon kan forme identiteten vår og styrke fellesskapet mellom mennesker». Temaet språk og identitet er ikke nytt, og kanskje kan det virke som at en del skoler og lærere har forberedt elevene på dette temaet basert på tidligere eksamensoppgaver. Det er et sentralt emne i kompetansemålene, men kanskje det er på sin plass å variere tema til neste års eksamen?

Videre i NOR0218 lyder oppgave 2B «Skriv en tekst der hovedpersonen får møte forbildet sitt og de to har en interessant dag sammen. Teksten må ha en tydelig spenningsoppbygging, og en overraskende slutt på dagen». Som nevnt inviterer en slik oppgave til at mange elever har noe å skrive om. Det er nok tilsiktet fra fagnemnden. Her skal det være noe gjenkjennbart slik at flest mulig av kandidatene får vist sin skrivekompetanse. Det ble mange tekster om fotballspilleren Haaland, og spenningsoppbyggingen nådde vel ikke de store høyder. I de aller fleste besvarelsene var strukturen handlingsorientert og lite vekt på å utvikle en helhetlig fiksjonsverden med bruk av språklige bilder, utvikle karakterer og utvidet øyeblikk. Norsk lærere bør nok oppøve elevenes skjønnlitterære skriving enda mer, i hvert fall er dette inntrykket fra oppmannsgruppens vurderingsarbeid.

Oppgave 3 i NOR0218 er en utfordring for mange elever. Slik var det også i år. Som vanlig inneholder oppgaven flere bestillinger som kandidatene må ha kontroll på. Oppgaven lyder: Skriv en tekst der du forklarer hva de to tekstene handler om, og hvordan temaet *tid* kommer fram i begge tekstene. Reflekter over hvordan poesi kan påvirke mennesker på ulike måter i hverdagen. Bruk fagbegreper og begrunn svaret ditt». Inntrykket fra vurderingsarbeidet er at de fleste kandidater mestrer greit å sammenfatte innholdet i tekstvedleggene. Oppgaveverbet «reflektere» er ikke så enkelt å håndtere for mange. Ofte finner en at kandidatene henter formuleringer fra tekstene, og det blir lite av egen refleksjon. Kanskje

ikke så lett for ungdommer å reflektere i hvilken grad poesi påvirker vår hverdag, spesielt ikke når ungdom leser lite i utgangspunktet. Denne oppgavebestillingen var som regel tynt besvart fra mange kandidater.

Oppgave 1 i NOR0219 refererte til diktene «Hold min hånd» av Andre Bjerke og «Eg har så lyst» av Hanne Aga. I oppmannsgruppen har vi drøftet bruken av lyrikk som tekstvedlegg, og det er en god ting at ulike sjangre er representert i eksamenssettet. Å lese lyrikk kan være utfordrende for kandidatenes lesekompetanse. Det er en forvanskning av hverdagsspråket som krever mer av leseforståelsen. Samtidig kan lyrikk være utgangspunkt for rike assosiasjoner, og det åpner oppgavene for. Et eksempel finner man i oppgave 1b som lyder: «Forklar kva *sola stige og stige i andletet ditt* kan bety i teksten «Eg har så lyst». Grunngi svaret ditt». På forhåndssensuren, og senere på sensorskoleringen, var man åpen for flere forskjellige tolkninger så lenge disse var begrunnet, og man så i besvarelsene at kandidatene hadde en del forskjellige tolkninger. Videre i oppgave 1c: «Samanlikn tema og verkemiddel i dei to tekstane. Bruk fagomgrep og grunngi svaret ditt med døme frå begge tekstane». Som det ble nevnt tidligere, så er en del kandidater usikre når det gjelder å peke på bruk av ulike virkemidler. Det kan være utfordrende å identifisere metaforer, sammenligninger, kontraster og personifikasjon for å nevne noe. Av den grunn er det bra med oppgaver som setter fokus på viktige og grunnleggende begreper i norskfaget. Lyrikk er utfordrende og spennende å arbeide med på eksamen og kan gjerne være med også til neste år.

Oppgave 2A i NOR0219 gir instruks om at hovedpersonen skal oppdage noe spennende, og kandidaten skal lage en tydelig spenningskurve og holde oppdagelsen hemmelig. Dette er en oppgavetype som de aller fleste kan finne noe å skrive om. Det er en god intensjon i oppgaven. Resultatet, slik oppmannsgruppen har erfart, er at alle har hatt noe å skrive om. Det har vært mange besvarelser på middels nivå, men det har vært færre besvarelser på lavt nivå i år enn tidligere slik vi har sett. Alle kan skrive litt på en slik oppgave. Utfordringen for norsklærerne blir jo å undervise slik at elevene kan skrive gode skjønnlitterære tekster. Oppgave 2B har oppgavebestillingene: «Skriv ein tekst der du reflekterer over korleis ungdom kan bidra positivt på ulike arenaer i nærmiljøet sitt, og kva som kan vere med på å skape

engasjement hos ungdom». Dette er også en oppgave som de aller fleste kan skrive noe om. I både 2A og 2B virker det som at oppgavene har som mål å gi flest mulig noe å skrive om, men kanskje oppgavene ikke er veldig spennende? Det var mange besvarelser som var likelydende.

Oppgave 3 lyder: «Skriv ein tekst der du forklarar hovudinnhaldet i avisartikkelen, og reflekter over korleis den digitale utviklinga kan vere med på å endre måten vi kommuniserer og bruker språket vårt på. Bruk fagomgrep og grunngi svaret ditt med døme frå teksten». Mange elevsvar hadde innhold som refererte til dialekter, påvirkning fra engelsk og såkalt kebabnorsk eller multietnolekt. Dette er jo relevante svar og viser at oppgaven er forankret i kompetansemålene og tillater kandidatene å vise sin kompetanse. For øvrig ingen videre kommentarer til denne oppgaven.

Praktisk gjennomføring av eksamen og sensurarbeidet

Når det gjelder Vestland, er det oppmannsgruppens inntrykk at det har fungert veldig fint. Det har ikke dukket opp nevneverdige problemer. Sensurarbeidet med sensorskolering fungerer også bra. Ikke noe har vært problematisk. Imidlertid er det en del sensorer som synes det er blitt tildelt for få besvarelser til vurdering. Dette var også et tema i fjor. Mange har fått tildelt omtrent 120 besvarelser. Når man først har fått tildelt sensoroppdrag, kan en gjerne få tildelt 150-160 besvarelser. Mange sensorer har nevnt dette for oss i oppmannsgruppen.

Oppsummering

Årets norskeksamen i Vestland er gjennomført uten nevneverdige problemer. Gjennomføringen har gått veldig greit sett fra oppmannsgruppens ståsted. Vi har ikke hørt om særskilte problemer. Kort oppsummert om oppgavene vil vi nevne at de er utformet for at elevene kan kobles på og har noe å skrive om. Vi vil si dette er en styrke ved oppgavene til årets eksamen. Samtidig er det utfordringer ved elevenes skrivekompetanse som absolutt kan forbedres som for eksempel skjønnlitterær skriving og reflekterende sakpreget skriving.